

Adviesnota aan de raad

Raadsvergadering: 14 maart 2024
Team: SD
Zaaknr: 4259-2024

Onderwerp: Handelingskader participatieve gemeente Gemert-Bakel
Portefeuillehouder: wethouder M. Bankers
Zaaknummer: 4259-2024
Naam auteur: J.Rechters Team: SD

Aan de raad

Inleiding

De gemeente Gemert-Bakel vindt het belangrijk om inwoners zo goed mogelijk te betrekken bij het maken van plannen en beleid. Participatie is een speerpunt van de huidige coalitie.

De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om te groeien naar een wendbare, communicatieve en participatieve organisatie. Hieronder verstaan we een gemeente die uitstekend samenwerkt met haar inwoners en die optimaal gebruik maakt van de 'kracht van de samenleving'. Het gemeentebestuur heeft gekozen voor twee sporen om te komen tot een participatieve gemeente.

In het eerste spoor is in overleg met (georganiseerde) inwoners en instellingen een handelingskader voor (burger)participatieprocessen te ontwikkelen. In zo'n kader staat helder omschreven wat (burger)participatie precies is, welke doelen ermee gerealiseerd (kunnen) worden, wie welke rol heeft in participatieprocessen, wanneer onderwerpen participabel zijn en welke criteria daarvoor gelden en welke participatiemodellen er kunnen worden ingezet. Bij de ontwikkeling van dit handelingskader voor inwoners- en overheidsparticipatie werken we samen met college, de raad(sfracties), de gemeentelijke organisatie, (inwoners)groepen en professionele samenwerkingspartners.

In het tweede (interne) spoor zijn medewerkers aan de slag om de organisatie zo goed mogelijk klaar te stomen voor de participatieve gemeente van de toekomst. In deze fase worden medewerkers gericht begeleid, gecoacht en/of opgeleid.

Beslispunten

- 1- Kennis te nemen van het Handelingskader participatieve gemeente Gemert-Bakel als basisdocument dat (afhankelijk van wat er in de praktijk gebeurt, wat wél werkt en wat niet werkt) zal worden geactualiseerd en bijgesteld;
- 2- Dit document als basis te beschouwen voor een proefperiode tot Q1 van 2025. In deze proefperiode gaan we op basis van het handelingskader aan de slag met een drietal concrete burgerparticipatieprojecten en kijken we of en in welke mate dit handelingskader functioneel, uitvoerbaar en effectief is;
- 3- Na de proefperiode in Q1 2025 kennis te nemen van de evaluatie en een het Handelingskader naar aanleiding van de evaluatie zonodig bij te stellen.

Dit onderwerp komt aan de orde in:

Commissie Financiën en Bestuur d.d. 27 februari 2024

Dit onderwerp is aan de orde geweest in:

Beeldvormende raad in juli 2023

Samenhang met eerdere besluiten en/of beleidsprogramma / raadsprogramma

Het thema burgerparticipatie heeft in principe betrekking op alle projecten en beleidsstukken.

Beoogd effect

Een eenduidig handelingskader als basis voor een gemeente die wendbaar, communicatief en participatief is zodat er zo goed mogelijk ingespeeld kan worden op de dynamiek van maatschappelijke, sociale, fysieke en economische ontwikkelingen in de gemeente Gemert-Bakel.

En een flexibele, empathische en communicatieve gemeentelijke organisatie die midden in de samenleving staat en die samen met inwoners plannen en beleid (waar)maakt.

Duurzaamheid

Burgerparticipatie is een belangrijke sleutel naar betere plannen en beleid en verhoging van betrokkenheid en draagvlak bij (georganiseerde) inwoners en instellingen.

Argumenten

1.1

In de beeldvormende raad van juli 2023 bent u geïnformeerd over de belangrijkste bevindingen van de gesprekken die in het voorjaar zijn gevoerd met de raadsfracties, dorpsraden en vertegenwoordigers van ondernemers en (georganiseerde) inwoners. Hieruit kwam naar voren dat het niet altijd 'soepel verlopen van gemeentelijke participatieprocessen' in veel gevallen te maken heeft met het ontbreken van een goede en gedegen voorbereiding. Er is toen ook aangegeven dat de focus van het handelingskader vooral ligt op:

- het bieden van handvatten (aan medewerkers) om te komen tot een zorgvuldige en goede voorbereiding;
- een voorbereiding waarin helder staat verwoord wie welke rol heeft in een participatieproces;
- wat precies de rol is van raad en/of college;
- welke kaders er worden gesteld waarbinnen er geparticipeerd wordt (dus ook de ruimte voor participatie);
- en of er sprake is van overheidsparticipatie of burgerparticipatie.

Een goede voorbereiding draagt er aan bij dat verwachtingen goed gemanaged kunnen worden en dat er in alle fases van een participatieproces duidelijkheid is bij inwoner, gemeente, bestuur én politiek.

Het handelingskader van Gemert-Bakel bestaat uit drie delen.

Het **eerste deel** gaat vooral over relevante maatschappelijke, sociale, culturele en economische ontwikkelingen en opgaves die iets betekenen voor de wijze waarop wij als

gemeente participeren met onze inwoners. Wat zijn vandaag de dag belangrijke onderwerpen die invloed hebben op participatie? En wat betekent dat dan voor de wijze waarop wij (zouden moeten) participeren? Dit deel kan gezien worden als een soort 'grondslag'. De genoemde specifieke opgaves zijn het resultaat van doorleefsessies (najaar 2023) die met een twintigtal medewerkers zijn gehouden.

Het **tweede deel** gaat vooral over de specifieke visie van Gemert-Bakel over participatie. Wat zijn onze definities? Wat zijn onze uitgangspunten voor participatie? In dit deel worden een aantal fundamentele Gemert-Bakelse uitgangspunten belicht die voortvloeien uit de gesprekken die in het voorjaar van 2023 onder andere met de raadsfracties en vertegenwoordigers van instellingen en bedrijven zijn gehouden.

In het **derde deel** staan als het ware 'instructies' voor de organisatie zélf. Hierin staan handvatten voor medewerkers hoe zij onderwerpen kunnen kaderen, welke vragen zij kunnen stellen om scherp te krijgen of en in welke mate een onderwerp zich leent voor participatie en hoe zij een goed onderbouwd startdocument kunnen opzetten dat aan college en of raad kan worden voorgelegd.

De focus van het handelingskader is vooral gericht op het verbeteren en professionaliseren van de voorbereiding van participatieprocessen. Hiermee is duidelijk wat de raad van de gemeentelijke organisatie verwacht als ze aan de slag gaat met projecten en beleidszaken.

Omdat het handelingskader vooral bedoeld is als 'instructie' voor medewerkers om een goede voorbereiding te doen, zullen de genoemde delen afzonderlijk worden vormgeven in praktisch makkelijk te raadplegen 'boekjes'. Deel 1 is dan het boekje 'grondslag' (een soort naslagwerkje (bijvoorbeeld handig voor nieuwe medewerkers)). Deel 2 is dan het boekje 'Gemert-Bakelse uitgangspunten' (ook een naslagwerkje). Boekje 3 is het instructieboekje voor medewerkers. Verderop in het jaar zal er ook een vierde boekje komen met daarin bruikbare participatiemodellen, werkvormen etc.

1.2

Het handelingskader is een belangrijk kader voor een eenduidige en heldere manier van werken als het gaat over participatie. Het moet eraan bijdragen dat een voorbereiding zorgvuldig plaatsvindt, dat er aan de voorkant duidelijke afspraken worden gemaakt (interne afspraken maar juist ook afspraken met inwoners/participanten) en dat voor college en gemeenteraad helder is wat de afwegingen zijn onder een specifieke aanpak, welke stappen er in die aanpak worden doorlopen, wie welke rol heeft en wat de planning is. De inhoud van dit handelingskader is gebaseerd op de input van gesprekken met de raadsfracties, bedrijven en instellingen, op de input van diverse sessies met medewerkers en op tal van ervaringen bij andere gemeenten. Om te kijken of dit handelingskader in de specifieke context van Gemert-Bakel ook echt werkt (of bruikbaar is) gaan we er concreet en praktisch mee aan de slag. We zullen de uitgangspunten en werkwijze in dit handelingskader in het komende half jaar toepassen op een drietal pilotprojecten voor burgerparticipatie. Bij elk project wordt geëvalueerd wat werkt, wat níet werkt en wat eventueel aanpassing behoeft.

1.3:

Het is belangrijk dat de gemeenteraad goed is aangesloten op de 'transformatie' naar een meer participatieve gemeente. Daarom willen we na de proefperiode evalueren met betrokkenen bij de pilots. De evaluatie gaat vooral over het verloop van de pilotprojecten; hoe is dat gegaan? Wat zijn succesfactoren? Wat zijn knelpunten of valkuilen? Wat vraagt om bijstelling of bijsturing? De bevindingen én de adviezen van de raadsleden zullen worden meegenomen in een eventuele bijstelling van het handelingskader en het interne traject met medewerkers.

Kanttekeningen

De gemeenteraad wil weten hoe de Omgevingsdialoog uit de Omgevingswet zich verhoudt tot dit Handelingskader. De Omgevingsdialoog is een overleg tussen de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan en belanghebbende en belangstellende partijen uit de omgeving. De omgevingsdialoog is één van de vormen van burgerparticipatie. En in principe geeft het aan dat iedereen (die initiatief neemt) de omgeving bij die plannen moet betrekken. Ook als de gemeente initiatiefnemer van een ruimtelijk plan is. Dit past binnen de uitgangspunten van het onderhavige Handelingskader dat uitgaat van “altijd burgerparticipatie, tenzij..”. Het Handelingskader heeft een veel grotere reikwijdte omdat het daarin ook algemeen betrekking heeft op plannen en beleid in het fysieke én sociale domein.

Vervallen “oude” regelgeving

--

Uitvoering

Op basis van een tussentijdse evaluatie van het ontwikkelingstraject, hebben we geconstateerd dat de inspanningen tot nu toe, nog niet geresulteerd hebben in de gewenste borging van participatieve en communicatieve vaardigheden in de organisatie. Er is gekozen voor een verdiepingsslag. Het komende half jaar zullen we aan de hand een drietal concrete burgerparticipatietrajecten medewerkers van A tot Z (van voorbereiding tot en met uitvoering) begeleiden en opleiden. Bovendien zal de externe adviseur op de werkvloer aanwezig zijn om medewerkers bij bestaande trajecten sneller en makkelijker on the job te begeleiden of coachen. Tevens zullen we de managers nadrukkelijker betrekken worden bij deze extra impuls. Tenslotte wordt verder gewerkt aan handzame praktische werkdocumenten en -processen.

Bijlagen

1. Handelingskader participatieve gemeente Gemert-Bakel

Ter inzage gelegde stukken

Handelingskader participatieve gemeente Gemert-bakel

Gemert, 23 januari 2024

het college van burgemeester en wethouders,
Secretaris,

de burgemeester,

G. Wouters

ing. M.S. van Veen